

1. 440/1

R.M.K.I.

440.

1. peld.
(Teljer.)

1. 440/1.

1. 440 / 1.

CONFESSIO
CHRISTIANÆ
DOCTRINÆ QVINQVE RE-
GIARVM LIBERARVMQVE CIVITATVM IN
Hungaria superiore, Cassoviæ, Leut-
schoviæ, Bartphæ, Epperiessini,
ac Cibirij.

Exhibita laudatissimæ quondam recordationis
Regi Ferdinando Anno 1549.

In tribus lingvis, Latinâ, Germanicâ,
& Hungaricâ impressa.

CASSOVIÆ

Per Ioannem Fischer.

ANNO

M. DC. XIII.

1. corinth : 3. vers: 11.

FVndamentum aliud nemo potest
ponere, præter id, quod positum
est, quod est CHRISTVS
IESVS.

CHRISTI MANDATVM CVM
Promissione;

QVi me confitebitur coràm hominibus, hunc & ego confide-
bor coràm Patre meo cœlesti & omnibus Angelis: Qui me verò
negaverit coràm hominibus, hunc ego quoque negabo
coràm Patre meo cœlesti, &c. Matth: 10. vers: 52.
Mar: 8. v: 38. Luc: 9. v. 26. & 12. cap: v. 8.

SVBIECTA HORRIBILI COM-
MINATIONE.

I. DE DEO.

DOcemus unam individuum, æternam, bonam, justam, sapientem, immensam, &c. Divinam essentiam esse, iuxta illud Deut: 6. Dominus Deus noster, Dominus unus est: Et tamen tres distinctas personas. Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, ejusdem potentia, gloria, æternitatis, &c. confitemur. Iuxta distinctionem Domini, Matth: ultimo. Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.

II. DE CREATIONE.

DOcemus & credimus eundem Deum, qui in essentia unus & in personis trinus est, omnia creasse, atq; adhuc creare & conservare res conditas. Fuisseque originaliter in ipsa creatione omnia valdè bona: sicut scriptum est Gene: 1. Vidit Deus omnia quæ fecerat, & erant valdè bona. Sed Lucifer cum suis socijs degeneravit, hominemq; secum in eandem inobedientiam traxit. Hinc omnia, quæ mala sunt habent originem suam. Deus enim propter peccatum maledixit terræ. Et sicut

1. 440 / 7.
mors propter peccatum intravit in mundum
Rom. 5. Sic etiam omnes plagæ sunt pœnæ pec-
catorum.

III. DE PECCATO ORIGINIS.

DOcemus & credimus, primos parentes origine
justos fuisse, in lapsu autem justitiam amisisse,
omnesque homines cum originali injustitia &
peccato, quod æterna morte dignum est, nasci,
neque ab hoc ullis suis viribus liberari. Iuxta illud
Psal: 51. Ecce in iniquitatibus conceptus sum, &c.
Et Gene: 6. & 8. Omnis cogitatio humani cordis
ad malum prona est.

IV. DE INCARNATIONE

Christi.

DOcemus & credimus, mediam personam in di-
vinitate, quæ nunc Verbum, nunc filius Dei vo-
catur in scriptura, veram carnem humanam ex
utero intactæ virginis sumpsisse. Vereque Deum
& hominem in una persona de Virgine natum es-
se, Iuxta vaticinium Esa: 7. Ecce Virgo concipiet,
& pariet filium, & vocabitur nomen ejus Ema-
nuel: Et historiam Lucæ 1. & 2. Quodque idem
factus est hostia pro peccatis totius mundi satisfa-
ciens. Esa: 53. Posuit Dominus iniquitates omni-
um nostrum super eum. Et Ioan: 1. Ecce agnus
Dei, qui tollit peccata mundi. 2. Cor: 5. Pro omni-
bus

bus mortuus est. Item, Quòd tertia die resurgens à morte, justitiam, quæ coram Deo nobis imputatur, attulit. Rom: 4. Traditus est propter peccata nostra, & resurrexit propter justificationem nostri. Item, Quòd ascendit ad cœlos, & venturus sit ad vivos pariter & mortuos judicandos, Iuxta Symbolum Apostolorum, & testimonium Angelorum Acto: 1. Sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum.

V. DE IVSTIFICATIONE.

ET quoniam oportuit Filium Dei pro peccatis totius mundi tradi & conteri, docemus & credimus, homines nullis suis viribus, nec operibus posse placare Deum, nec assequi justitiam, quæ in iudicio Dei consistat: iustificari autem gratis absque suo merito, si detestando peccatum credunt in Christum, quòd unica oblatione, in cruce facta, Pater sit placatus omnibus, qui hujus Mediatoris fiducia ad misericordiam ejus confugiunt. Qui igitur hanc fidem habent, iidem habent remissionem peccatorum, & pro justis reputantur. Rom: 3. Omnes peccaverunt, & iustificantur gratis per fidem in Christum propiciatorem.

VI. DE FIDE.

Fides autem, quâ tanta beneficia apprehendimus, non est humanum aliquod opus, aut no-

titia, quæ etiam in impijs & dæmonibus existere potest, sed est donum Spiritus Sancti. Quod ut assequamur, ministerium est institutum, in quo sonat pura doctrina Evangelij, & Sacramenta administrantur, per hoc enim ministerium Spiritus Sanctus est efficax in auditoribus non repugnantibus, sed obtemperantibus ministerio, Iuxta illud Pauli Romæ: 10. Fides est ex auditu, auditus autem per verbum Dei.

VII. DE BONIS OPERIBVS.

NEC tamen ita docemus Fidem, quasi bona opera non sint facienda? Est enim credentibus necessaria bona conscientia, quæ non habet locum in ijs, qui contra mandatum Dei de industria indulgent, nec repugnant suis cupiditatibus. Sumus enim debitores non carni, ut secundum carnem vivamus, ut Rom. 8. scriptum est, sed liberati à regno Diaboli, & translati in regnum Dei, iam huic Domino servire, hoc est, voluntati ejus obedire debemus. Sed docemus huic novæ obedientiæ non esse confidendum, quasi per eam mereamur remissionem peccatorum, justitiam, & vitam æternam coram Deo. Manifesta est enim sententia Domini, cum feceritis omnia, dicite, servi inutiles sumus. Et Ephes: 2. Gratia salvi facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est, non ex operibus, ne quis glorietur.

VIII. DE

VIII. DE ECCLESIA.

DOcemus præterea & credimus, unam tantum Catholicam sive universalem Ecclesiam ab exordio Mundi fuisse, semper mansisse, mansuramque esse in perpetuum, quanquam aliquando multis erroribus obscuratur. Et fatemur, eam non loco, non personis, non ritibus humanitus institutis alligatam esse, Sed tantū verbo Dei & Sacramentis, Iuxta illud: Ioan: 10. Oves meæ, vocem meam audiunt: quemadmodum Pater mandavit. Psal: 2. Osculamini Filium. Et Matth: 17. Ipsum audite. Ioan: 14. Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus. Etsi verò Ecclesia corpore & rebus civili potestati subiecta est, tamen in religione nullum aliud caput agnoscit, nisi Christum Ephes: 1. Colos: 1. Neque enim Magistros ac Dominos, sed ministros constituit Deus in medio ejus, qui serviant ei, verbo & Sacramentis. Satis est igitur, Ecclesiam ubique habere synceram doctrinam, & verum usum Sacramentorum, etiamsi aliqua est in humanis ritibus dissimilitudo. Et quanquam vera Ecclesia sunt illi demum, qui verè Sancti & justi sunt, regunturque Spiritu Sancto per verbum, tamen maliquoque in hoc coetu, qui quodammodò in doctrinâ usque Sacramentorum consentiunt, sunt
exter-

externa membra Ecclesiæ, 2. Timot: 2. In magnâ domo sunt etiam vasa lignea & testacea. Estigitur Spiritus Sanctus efficax per ministerium etiam impiorum ministrorum, si non corrumpant verbum & Sacramenta, sicut Iudæ ministerium multis profuit.

IX. DE BAPTISMO.

DOcemus etiam & sentimus, quod homines per Baptismum, sive infantes, sive adulti, baptizentur, incorporantur Ecclesiæ, & consequuntur remissionem peccatorum, verequē mundantur, non quod nullum peccatum sit residuum apud Baptizatos, sed quod non imputetur, modò odium peccati & fides in Christum adsit. Iuxta promissionem: Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.

X. DE COENA DOMINI.

IN Cœna Dominica docemus & credimus. verum corpus & sanguinem Domini, de Virgine natum, & in cruce passum, sumi ab Ecclesia. Dicit enim Dominus, hoc est Corpus meum, quod pro vobis traditur, &c. Vnamquē communem cœnam sive missam, ut vocant, quolibet die festo celebrantes, porrigimus singulis, aut pluribus, qui coram Sacerdote rationem suæ fidei reddentes, emendationem vitæ promittunt, petuntque consola-

solationem, absolutionem, & inconfirmationem
fidei suæ usum venerabilis Sacramenti: lubet enim
Dominus cœli & terræ, integro uti Sacramento,
idque mandatum dat omnibus. Et Paulus uni-
versæ Ecclesiæ Corinthiorum usum integri Sacra-
menti commendat.

XI. DE CONFESSIONE.

PRivatam Confessionem propter tres causas
omnino retinemus. Primum, ut rudes exami-
nentur & instituantur. Secundò, ut illi qui spe-
ciales perturbationes conscientiarum habent, spe-
cialem quoque consolationem ex verbo Dei pe-
tant. Tertiò, ut singulis seorsim absolutionis sa-
cramentum impertiatur.

XII. DE POENITENTIA.

CÆterum perpetuo urgemus doctrinam pœ-
nitentiæ, sine qua nec ingredi quisquam in Ec-
clesiã, nec ingressus perseverare potest. Quodque
hæc constat. Primum contritione, quando corda
tanguntur ira Dei, mortemquæ æternam senti-
unt, revelante lege Dei peccata. Deinde fide,
Quando Evangelio offerente meritum & satis-
factionem Christi, corda ex pavoribus eriguntur
fiducia misericordiæ Patris, quam Christus con-
ciliavit omnibus agentibus pœnitentiam, & in
ipsius nomen credentibus.

B

XIII.

XIII. DE VSV SACRAMEN-
torum.

Sacramenta sentimus non ideò tantum à Chri-
sto instituta esse, ut discrimen faciant inter
Christianum & non Christianum, sed potius ut
sint sigilla divinæ voluntatis erga nos, ad hoc
proposita, ut in singulis per hæc pacta divina ex-
citetur & confirmetur fides. Nisi igitur adsit fides,
apprehendens pactum & promissionem Dei, ina-
nis est usus Sacramentorum; Imò cedunt in judi-
cium, iuxta Pauli testimonium.

XIIII. DE MINISTRIS.

Sentimus, nemini licere fungi officio publico
docendi & administrandi Sacramenta in Eccle-
sia, nisi legitimè vocatus fuerit ab Ecclesia, & à fi-
delibus erudisquè, antea deniquè probatis mini-
stris verbi Dei, approbatus & in ordinem assum-
ptus: Iuxta ritum veteris Ecclesiæ Actor: Cap: 1.
Et primo lib: Epistolarum Cypri: Epistola 4.

XV. DE CEREMONIIS.

Ceremonias in Ecclesia & servamus, & servan-
das esse sentimus, quæ ornant ministerium, pos-
suntquè bona conscientia servari; ut sunt certæ fe-
riæ, cantiones, lectiones sacræ, & orationes addi-
tæ ad Dominicam Cœnam celebrandam. Item,
Vestes speciales ministrorum & alia multa. Quæ
tametsi

tametsi absque peccato omitti possent in Ecclesiis rectè & satis institutis; tamen quia ornant ministerium, ea studiosè retinemus.

XVI. DE REBUS POLITICIS.

Magistratus, Iudicia, Rerum proprietatem, Contractus legitimos, & alia rectæ rationi consentanea probamus, ut bonas Dei ordinationes, quas Evangelium non modò non improbat, verùm confirmat, & præcipit ut in magno honore habeantur secundum DEVM.

XVII. DE MATRIMONIO.

ITa sentimus, & matrimonium esse ordinationem divinam, ac propterea damnatis vagis libidinib⁹ contrahendum esse ab idoneis hominibus, si donum castitatis virginæ non habent. Nam scortatores non habent partem in regno Dei.

XVIII. DE RESVRRECTIONE

Mortuorum.

Resurrectionem mortuorum justorum & injustorum in die iudicij certissimè futuram esse statuimus, in qua pij æterna præmia consequentur, impij verò æternas pœnas.

XIX. DE LIBERO ARBITRIO.

Liberum arbitrium fuisse in primis parentibus

B ij

ante

ante lapsum affirmamus, sicut Angeli, qui lapsi nō sunt, adhuc habent, sed post lapsum amiserunt libertatem, sicut & alia dona integræ naturæ; Ita ut in externis duntaxat rebus aliquam habeamus eligendi libertatem, ut possimus hoc vel illo colore vestiri, hoc vel illo cibo vesci, honeste vivere, scandala vitare vitamquē nostram foris ad normam Decalogi gubernare, tametsi hæc ipsa voluntas sæpè & variè impediatur. Sed verum timorem, fidem ac dilectionem Dei & cætera præstare: Item Evangelio credere, non est in nostris viribus: Iuxta illud, Nemo novit Filium nisi Pater, & Patrem nemo nisi Filius, & cui Filius voluerit revelare. Item, Nemo venit ad me, nisi Pater traxerit eum.

XX. DE INVOCATIONE

Sanctorum.

SANCTOS vita defunctos omni quidem laude dignos esse docemus, ut qui prælucent nobis doctrina, multisquē præclaris exemplis. Cæterum quod invocandi sint, in eo nos prohibet, non modo quod nullum extat mandatum Dei, neq; Sanctæ Ecclesiæ testimoniū. Verumetiam quod primo & secundo præcepto prohibemur: Non habebis Deos alienos. Item, Non assumes nomen Domini Dei tui invanum. Invocatio enim sicut alij cultus primæ tabulæ nulli debetur nisi Deo.

VERAUNUS CHRIST-
licher lehr vnd glaubens.

Ser
Inff Königlich Freystädt in Ober Hungern/
Caschau/Leutsch/Bartsfeldt/Epperies
vnd Zeben.

König Ferdinando hochmiltster gedechtnis
im Jahr 1549. vbergeben.

In dreyen Sprachen/Lateinisch/Deutsch
vnd Ungrißch gedruckt.

Zu
CASCHAW

Durch Joann: Fischer.

1613.

1. Corinth. 3. vers. 11.

Niemands kan einen andern Grundt legen / ausser
dem/der gelegt ist/welcher ist
3 E S V S C H R I S T V S.

Christi befehl mit der Ver=
heischung.

Wer mich bekennen wird für den Menschen/den wil ich
auch bekennen für meinem Himlischen Vater vnd allen En=
geln: Wer mich aber verleugnen wird für den Mens=
schen/den wil ich auch verleugnen für meinem
Himlischen Vater/etc. Matt. 10. v. 52.
Marc. 8. v. 38. Luc. 9. v. 26,
& 12. Cap. v. 8.

Mit zuthuung schrocklicher Bes=
treuung.

1. VON GOTT.

WIR glauben vnd lehren / das ein einiger GOTT sey in einem Ewigen / vnzerrenlichen / Allmechtigen Wesen / wie geschrieben steht / Deuteronomij 6. Der HERR vnser GOTT ist ein einiger GOTT / aber doch bekennen wir / das in diesem Göttlichen Wesen drey vnterschiedene Personen sein / Gott der Vater / Sohn vnd Heiliger Geist / gleicher Gewalt / Macht vnd Ehren / Wie denn solches der Eingeborne Sohn Gottes lehret / Matthei am 28. Da Er heisset tauffen im Namen Gottes des Vaters / vnd des Sohnes / vnd des Heiligen Geistes.

2. Von der Schöpfung der Welt.

WIR glauben vnd lehren / das der einige / Allmechtige GOTT / der in einem Wesen vnd drey vnterschiedenen Personen ist / alle ding erschaffen hab / vnd noch schaffe / regiere vnd erhalte / vnd das im Anfang alle ding gut gewesen sein / da sie geschaffen waren / wie geschrieben stehet / Genesis 1. GOTT sahe an alles was er geschaffen hat / vnd sihe / es war alles sehr gut / Aber Lucifer der Teuffel ist mit seinen Engeln von GOTT abgefallen / vnd hat auch den Menschen / der zum bilde Gottes geschaffen war in gleichen fall durch sein List gebracht. Daher hat alles böses seinen Ursprung / denn GOTT von wegen der Sünde auch das Erdreich verflucht hat / vnd wie der Todt vmb der Sünde willen in diese Welt kommen ist / Rom: 5. Also ist auch alles Vnglück in dem Menschlichen Geschlecht eine straff der Sünden.

3. Von der Erbsünd.

WIR lehren vnd glauben / das vnser erste Eltern Adam vnd Eva anfänglich in der Schöpfung / gerecht vnd vollkommen sind gewesen / Aber durch den fall haben sie die Gerechtigkeit verlohren. Daher werden alle Menschen in Sünden empfangen vnd geboren / vnd vermag ihm selbst kein Mensch von solchen Sünden durch sein eigene freyten zu helfen. Wie David spricht Psalm 51. Sihe HERR in Sünden bin ich geborn / in Sün-

in Sünden empfieng mich mein Mutter. Vnd Genesis 6. 8. Alles richten vnd trachten des Menschen Hertzens ist von Jugendt auff böse.

4. Von der Menschwerdung Christi.

WIR lehren vnd glauben/das die mittelste Person in Göttlicher Maieſtet/welche in der Schrift offt genennet wird/**W**as Wort/offt der eingeborne Sohn Gottes/warhafftig Fleisch vnd Blut an sich genommen hab/in dem Leib der Jungfrauen Marien zur Erlösung des Menschlichen Geschlechts/vnd das Christus warer **GOTT** vnd Mensch zugleich sey/ Esa. 7. Sihe ein Jungfraw die ist schwanger/die wird einen Sohn gebereh/vnd ihn heissen Emanuel. vnd Luc. 1. vnd 2. Cap. Bekennen auch/das Christus Gottes Sohn sey worden ein Opfer/welches für aller Menschen Sünde bezahlet hat/ Esa. 53. Der **HE RR** werff auff ihn vnser alle Missethat/vnd durch seine Wunden seindt wir heil vnd selig worden. Ioan. 1. Sihe das ist **GOTTES** Lamb/das der Welt Sünde tregt. Item 2. Corinth. 5. Er ist für alle gestorben. Lehren auch/das der **HE RR** am dritten Tag von den Todten auferstanden sey/vnd vns Gerechtigkeit/Leben vnd Seligkeit erworben/vnd mitgebracht hat/wie Paulus Rom. 4. lehret/Er ist gestorben für vnser Sünd/vnd Er ist auferstanden vmb vnser Gerechtigkeit willen. Item/das er gen Himmel gefahren sey/vnd sich gesetzt zur Rechten Gottes seines Himlischen Vaters/vnd von dannen kommen werde zu richten die Lebendigen vnd die Todten/wie wir denn solches in vnserm Christlichen Glauben bekennen/vnd die Engel Gottes auch sagen/Actorum 1. So wird er kommen/wie ihr ihn habt sehen hinauff gen Himmel fahren.

5. Von der Rechtfertigung.

Dieweil der Eingeborne Sohn Gottes für die Sünde des Menschlichen Geschlechts hat müssen Leyden vnd Sterben/So lehren vnd glauben wir/das die Menschen durch ihre eigne kräfte vnd vermögen den Göttlichen Zorn nicht können versöhnen/vermögen auch nicht durch sich selbst erlangen die Gerechtigkeit die für **GOTT** gilt. Sondern der Mensch wird from

from / gerecht vnd selig / ohn sein Verdienstnus / allein durch das verdienst **IESU CHRIZT** / wo der Mensch seine Sünde erkennet / vnd glaubet an den Sohn Gottes den einigen Seligmacher der Welt / welchs durch sein Opfer an dem Creutz geschehen / den Zorn Gottes gestillet / vnd vns mit seinem Vater im Himmel versöhnet hat. Die nu zu Gottes Gnaden zuflucht haben durch Christum seinen Sohn / die sind **GOTT** dem **HERREN** angenehm. Vnd die solchen Glauben vnd Vertrawen haben auff Christum / die haben vergebung der Sünden / vnd werden für gerecht gerechnet / wie Paulus Rom. 3. sagt / Sie sind alle Sünder / vnd mangeln des Ruhms / den sie an **GOTT** haben sollen / vnd werden ohn verdienst gerecht aus seiner Gnaden / durch die Erlösung so durch Christum **IESUM** geschehen ist / welchen **GOTT** hat fürgestellt zu einem Gnadenstuel durch den Glauben in sein Blut.

6. Von dem Glauben.

DER Glaub aber durch welchen wir solche Wohlthaten Christi ergreifen vnd annemen / der ist nicht jergendt ein Menschliches Werck oder schlecht erkennnus / welches auch in den Gottlosen sein kan / sondern Er ist ein gabe des Heiligen Geistes / Damit wir aber diesen erlangen möchten / darumb ist das Predigamt eingesetzt worden / in welchem Gottes Wort lauter vnd rein gelehret wird / vnd die Heiligen Sacrament außgetheilet / denn durch diß Predigamt ist der Heilig Geist in den Zuhörern krefftig / die der Lehr des Euangelij nicht widerstreben / sondern dieser Glauben vnd Gehorsam sind / wie Paulus Rom. 10. sagt / Der Glauben kompt aus dem Zuhören / das zuhören aber durch Gottes Wort.

7. Von guten Wercken.

WIR lehren aber vom Glauben an Christum nicht so / als solten die Christen gute Werck nicht thun / sondern das alle Kinder Gottes schuldig sein gute Werck zu thun / denn die Glaubigen müssen ein gutes Gewissen haben / welches in denen nicht ist / die da wissentlich in den Sünden vnd Lastern fortfahren / vnd den bösen Lüssen vnd Neigungen nicht widerstreben.

E

Daher

Daher Paulus Rom. 8. sagt / Wir sind Schuldner Gottes / nicht das wir nach dem Fleisch leben/ sondern nach dem Geist. Darumb/nach dem wir durch den Sohn Gottes erlöst sein von Sünden/ vnd von dem Teuffel / vnd nu seine Kinder worden sind / sollen wir ihm dienen vnser Lebenlang in Heiligkeit vnd Gerechtigkeit / die ihm gefellig ist. Aber darneben lehren wir / das kein Mensch solchem schuldigen gehorsam trawen sol/ als könne er Vergebung der Sünden vnd ewiges Leben erlangen / sondern das man allein trawe dem gehorsam vnd verdienst des Sohnes Gottes / denn der Spruch Christi ist klar/ wenn ihr alles werdet gethan haben / was euch befohlen ist / so spricht / Wir sind vnnütze Knechte / wir haben gethan / was wir zu thun schuldig waren. Item Ephes. 2. Aus Gnaden seyt ihr Selig worden durch den Glauben / vnd dasselb nicht von euch / Es ist eine Gaben Gottes / nicht durch die Werck / das sich nicht jemand rühme.

8. Von der Christlichen Kirche.

WIR lehren vnd glauben auch / das ein einige Catholische oder allgemeine Christliche Kirche von anfang der Welt gewesen sey / das sie noch sey / vnd immer bleiben werde / wiewol dieselbige nicht ohne tadel vnd gebrechen sein kan/ vnd bekennen / das diese Rechtschaffene Kirche an keine gewisse Personen/ stell/ Menschen Satzungen gebunden sey/ sondern allein an das Wort Gottes vnd die Heiligen Sacrament / wie der HERR Christus selbst sagt/ Ioan. 10. Meine Schaff hören meine Stimme. Psal. 2. Küßet den Sohn Gottes. Matth. 17. Diß ist mein lieber Sohn / an dem ich ein wolgefallen hab / den solt ihr hören. Item Ioan. 14. So mich jemand liebet/der wird mein Wort halten/vnd mein Vater wird ihn lieben/wir wollen zu demselben Menschen kommen/ vnd vnsrer Wohnung bey ihm machen.

Wiewol nu die Christliche Kirche vnd Gemeine Gottes äußerlich der Weltlichen Obrigkeit vnterthan ist / jedoch in der Religion vnd Glauben erkennet sie kein ander Haupt / denn IESUM Christum / wie Paulus Ephes. 1. vnd Coloss. 1. sagt. Denn der Sohn Gottes hat in seiner Gemein nicht Herrn vnd Magistros / sondern nur Diener eingesetzt / die seiner Gemein dienen sollen mit dem

dem Wort Gottes vnd den Heiligen Sacramenten. Darumb
ist gnungsam / das die Christliche Kirche Gottes Wort allenthal-
ben rein vnd vnuerfälscht habe / vnd den rechten brauch der Heiligen
Sacramenten / ob sie gleich in den Ceremonien vnd Menschen Sa-
zungen nicht gar vberlein stimmet. Vnd wiewol die Christliche
Kirche genennet wird / der hauffen der Glaubigen / die da durch
Christum gerecht vnd heilig sein / vnd durch den Heiligen Geist res-
gieret werden: Jedoch werden auch die bösen / die doch zum theil
der Lehr des Euangelij / vnd den rechten brauch der Sacramenten
verwilligen / für eusserliche Gliedmas der Kirchen gerechnet / denn/
wie Christus sagt / das Himmelreich ist gleich einem Netze / damit
man gute vnd böse Fische fenget. Item 2. Timoth. 2. In einem
grossen Hause findet man auch hülzerne vnd irdene Gefässe. Das-
rumb ist der heilige Geist kräftig in ihnen / wo sie die Lehr nicht ver-
fälschen mit den Sacramenten / gleich wie das Predigamt Judas
vielen nützlich ist gewesen.

9. Von der Tauffe.

WIR lehren vnd glauben auch / das die Menschen / sie sein
groß oder klein / durch die Heilige Tauffe der Christli-
chen Kirchen eingeleibt werden / vnd erlangen vergebung
der Sünden / vnd werden vom Fluch der Erbsünden warhafftig ge-
reiniget: Nicht das in den getauften keine Sünde bleibe / sondern
das sie vergeben vnd nicht zugerechnet werde / wo der Mensch im
Erkänntnis der Sünden vnd Glauben an Christum den **HERN**
bleibet / nach der Zusagung Gottes / Marci am letzten Capitel: Wer
da glaubt vnd getauft wird / der soll Selig werden.

10. Von dem Nachtmal des **HERN**.

WIR lehren vnd glauben / das in des **HERN** Christi
Abendmal gegeben vnd mitgetheilt werde der wahre
Leib vnd Blut vnsers **HERN** **Jesus** Christi / mit
dem Brodt vnd Wein. Denn der **Her** sagt: Nemet hin vnd
esset / das ist Mein **LEIB** / der für euch gegeben wird. Nemet vnd
trincket aus dem Bech alle / das ist Mein **BLUT** / das für euch
vergossen

vergossen wird zur vergebung der Sünden / etc. Vnd halten also einträchtig des **HEKK** Abendmal auff alle Feyertag / vnd theils mit vielen oder wenigen / die zuvor für den Kirchendiener ihren Glauben bekennet / vnd besserung des Lebens zugesagt / auch den Trost aus **G**ottes Wort sampt der Absolution empfangen haben / zu sterckung ihres Christlichen Glaubens. Denn der **HEKK** des Himmels vnd der Erden gebeut / das wir sein ganzes Testament genießen sollen / vnd gebeut solches allen Menschen. Vnd Paulus gebeut der Gemein zu Corinthe / das sie des **HEKK** Abendmal ganz genießen sollen / wie ers von **HEKK** empfangen vnd ihnen gegeben hat / 1. Corinth 11.

11. Von der Beicht vnd Absolution.

DIE sonderliche Beicht / haben wir in vnsern Kirchen vmb dreyerley Ursachen willen behalten. Erstlich / das die Vnuorstandigen möchten erforschet vnd vnterrichtet werden. Darnach auff das die Menschen / die sonderliche beschwerte Gewissen haben / auch sonderlichen Trost für sich entsandgen möchten. Endlich das die Absolution / von Christo selbst eingelegt / einen jeden insonderheit mitgetheilt vnd zugesprochen möcht werden.

12. Von der Buß.

DARNEBEN treiben wir auch in vnsern Kirchen / die Lehr von Christlicher Buß / vnd Bekehrung des Sünders zu **GOTT** immer fort / ohne welche niemand in die Christliche Kirchen angenommen / viel weniger vor **GOTT** bestehen kan / vnd lehren das die Bekehrung des Sünders fürnemlich in diesen stücken bestehe. Erstlich / das der Sünder sein eigne Sünde erkenne / vnd den Zorn **G**ottes wieder die Sünde / welche das Göttliche Gesetz offenbaret / vnd lasse ihm seine Missethat herzlich leyden. Zum andern / das der Sünder dem Euangelio glaub / welches ihm die Erlösung **IE**su Christi anbeyt / vnd tröste sich dieser Gnade **G**ottes / die er allen Menschen durch Christum seinen Sohn erzeiget vnd zugesaget hat. Welche der **HEKK** erworben hat allen denen / die Buße thun / vnd in seinen

Namen

Namen glauben. Endlich das der Sünder von bösen lasse vnd gutes thut.

13. Von den rechten brauch der Heiligen Sacrament.

WIR lehren/das die Heiligen Sacrament nicht allein darumb von den Sohne Gottes gestiftet vnd eingesetzt sind/das sie einen vnterscheid machen zwischen einen Christen vnd Vnchristen: Sondern viel mehr / das sie gewisse Zeichen vnd Siegel sein/ daß Göttlichen willens gegen vns / darzu eingesetzt/ das in einen jeden Menschen / durch solchen Bundt vnd Zusagung Gottes/der Glaub mög gestärck werden. Darumb wo der Glaub nicht vorhanden ist/der den Bundt vnd verheißung Gottes ergreiffe / vnd ihm selb dieselbige zu eigene / so ist der brauch der Sacramenten vergeblich / Ja die Vnglaubigen genießen zum Gericht/ wie Paulus sagt.

14. Von den Kirchendienern.

WIR haltens dafür/das keiner in der Gemeine Gottes lehren vnd die Sacrament auftheilen könne/ es sey denn/ Er sey ordentlich weise von einer Erbarn Gemeine beruffen / vnd zuuor von Christlichen Lehrern examiniret / vnd bestetiget sey worden / das ist / zum Kirchendienst angenommen sey worden / nach dem brauch der alten Kirchen vnd Gemeine Gottes / Actor. 1. vnd wie solches auch der alte Lehrer Cyprianus im ersten Buch seiner Briefe/im vierdten Brieff lehret.

15. Von den Ceremonien.

WIR halten die Ceremonien in vnsern Kirchen / vnd lehren auch das man sie halten sol / die da den Kirchendienst zieren / vnd mit guten Gewissen können gehalten werden/ als da sind gewisse Feyertage / Predigten/ Gesänge/ vnd die Gebet/die zu des HEKKN Abendmal sind zugerhan worden. Item sonderliche Kleidung der Kirchendiener vnd dergleichen mehr / welche / ob sie wol ohne Sünd köndten nachgelassen werden / gleichwol
C ij weil

weil sie das Predigamt vnd Kirchendienst zieren / halten wir sie
billich vnd gern.

16. Von der Weltlichen Obrigkeit vnd
Ordnung.

DIE Weltliche Obrigkeit / die Gerichte / Eigenschafft der Gü-
ter / Ehrliche vnd billiche Handthierung / vnd andere Ord-
nungen nemen wir an/als gute Gaben vnd Ordnungen GOTTES /
welche das Euangelion mit nicht verbeut / sondern viel mehr bestes-
tiget / vnd gebeut / das wir Weltliche Obrigkeit in allen Ehren nach
GOTT verhalten sollen/Rom. 13.

17. Von dem Ehestande.

DIEgleichen lehren wir auch von dem Ehestand/das Er von Gott
dem HERREN gestiftet vnd eingesetzt sey worden / darumb
verwerffen vnd verdammen wir alle Vnzucht vnd Unreinigkeit / vnd
lehren/das die Menschen Ehelich werden/die zum Ehestande tüglich
sein/vnd die Gabe der Keuschheit nicht haben. Dann Hurer / Ehe-
brecher/Unreine haben kein theil am Reich Gottes.

18. Von der Auferstehung der Todten.

WIR lehren vnd glauben / das eine Allgemeine Auferstehung
der Gerechten vnd Ungerechten am Jüngsten Tag
sein wird. In welcher die Glaubigen vnd gehorsamben
ewige belohnung / die Gottlosen vnd Unglaubigen ewige Pein er-
langen sollen.

19. Vom Freyen willen.

WIR bekennen / das für dem fall / in vnsern ersten Eltern /
ein freyer wille gewesen sey / wie denn die Engel die nicht
gesündigt haben/denselben freyen willen noch haben / aber
nach dem fall haben sie die Freyheit verlohren / wie auch andere schö-
ne Gaben/mie denen sie begabet waren. Also das wir allein in den
eufferlichen dingen zuerwehlen eine Freyheit haben / als das wir mit
dieser

dieser oder jener farb vns kleiden / diese oder eine andere Speiß essen /
das wir ehrlich leben / ergernuß vermeiden / vnd vnser Leben euffer-
lich nach den Zehen Geboten richten / wiewol auch dieser Mensch-
licher willen auff mancherley weiß verhindert wird; Aber recht-
schaffene vnd vollkommene Furcht / Glauben vnd Liebe zu haben/
Item/dem Euangelio zu glauben/das stehet nicht in vnsern kräften /
wie geschrieben stehet: Niemand kennet den Sohn Gottes / dann
nur der Vater / vnd den Vater kennet niemand/denn nur der Sohn /
vnd wem es der Sohn wil offenbaren. Item / Niemand kompt zu
mir/es sey dann mein Vater zihē ihn. Johan. 6.

20. Von Anruffung der Heiligen.

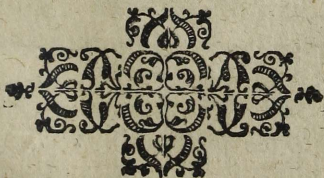
WIR lehren / das man die Heiligen Menschen / die aus
diesem Jammerthal verschieden vnd in G O T T ent-
schlafen sein / in allen Ehren verhalten soll / als die vns in
der Lehre / Glauben vnd Tugenden ein herrliches Exempel worden
sind. Aber das man sie anruffen solt / das lehren wir nicht / dann
wir nicht allein kein Gebot G O T T es / die Verstorbenen anzubeten / has-
sen auch kein zeugnis der Heiligen Christlichen Kirchen: Sondern
wird vns viel mehr von G O T T im ersten vnd andern Gebot hart
verboten. Dann G O T T der H E R R sagt: Ich der H E R R dein
G O T T / du solt nicht frembde Götter haben neben mir. Item / Du
solt den Namen G O T T es deines H E R R N nicht mißbrauchen.

Denn die Anruffung/gleich wie auch andere Gottesdienst in der

Ersten Taffel geboten/die gebühret keiner Creaturen / sonz

dern allein G O T T dem H E R R N. Das

rumb sollen wir ihn allein
anruffen.

1. 440 / 1.

47 : (o) : 27

AZ ÖT SZABAD

VAROSOKNAK, FÖLSŐ MAGYAR
ORSZAGBAN, CASSANAK, LÖTSENEK,
Bártphának, Eperiesnek, és Szibinnek, Ke-
reštyéni tudományrol, és hitröl való
Vallás tétele.

MELY BE ADATTAT OT AZ

bodogh emléközeti Ferdinánd Királynak,
1549. eštendőben,

ES három nyelven, Deákul, Németül, és
Magyarul ki nyomtattatot.

CASSAN

Fischer Iános által,

1613.

EZTENDŐBEN.

I. COR. 3. 11.

FVndamentomot mást, senki nem ver-
het az kivől, az mely vettetett;
mely az

IESVS CHRISTVS.

AZ Christusnak igérethet való paran-
czolattya: Mely vtán rettenetes fe-
nyegetését vetette,

Matth. 10. 32. 33.

MINDEN az ki vallást tében én rólam em-
berek előtt, énis vallást tések arról, az én
Atyám előtt, ki az menyben vagyon. Valaki pe-
digh megh tagadánd engemet emberek előtt,
meg tagadom énis azt, az én Atyám
előtt, ki az menyben
vagyon.

I. AZ ISTENRŐL.

EZT taníttjuk hogy egy, el oszolhatatlan, örökké való, jó, igaz, bölts, megh mérhetetlen, &c. az Isteneknek állattya, amaz mondás szerint, Deu. 6. az mi Vrunk Istenünk, egy Isten. Es mindazon által, három egyenlő hatalmu, diczőségű, örökké való, meg válaftatot semélyeket, Atyát, Fiut és Szent Léket vallunk, az Vrnak megh válaftása szerint, Szent Máthénak vtolsó részében: Megh keresetlén őket, Atyának, Fiunak és Szent Léleknek nevébe.

II. AZ TEREMTESRŐL.

EZT taníttjuk és hiszünk, hogy ugyan azon Isten, az ki állattyaiban egy, és semélyében három, teremtet mindeneket, és meghis gondot visel, és meg tartya az teremtet allatokat. Es hogy eredet szerint az teremtésben mindenek igön jok voltanak az mint írva vagyon, Gen: 1. 31. Láta Isten mindeneket, az mellyeket teremtet vala, és igön jok valának. De az ördögh az ő tár-

saival elvetemedék és az embert maghával azon engedetlenfégre voná. Innét vagy on mindeneknek, az mellyek gonosok, az ő eredeti: mert Isten az bűnért meghátkozá az földet: Es, amiképen az halál az bűnért iőt bé ez világra, Rom. 5. Ezönképen az bűnöknek minden czapási és büntetési.

III. AZ EREDENDŐ BŰNRŐL.

EZT taníttjuk és hisszük, hogy az első bűléink eredet szerint igazak voltak, az esetben pedig az igazságot elvetették, és minden emberek eredet szerint való hamissággal és bűnel, mely örök halálra méltó, bűltetnek, és ettől semminémű magok ereiével meg nem szabadulhatnak: Amaz 51. Psálmus szerint: imé én álnokságban fogantattam. Es Gen:6. & 8. Minden gondolattya az ember fivének az gonosra haylandó.

IV. AZ CHRISTVSNAK MEG TESTESÜLESERŐL.

EZT taníttjuk és hisszük, hogy az Istenféggben lévő második személy, az ki néha Ighének, néha Isten Fiának nevezetik az fent írásban, igaz emberi testöt vöt föl, az beplötelen bűznek méhéből, és hogy igaz Isten és ember egy személyben, bűltöt legyen az bűztől, az Esaiás iövendölése szerint
hetedik

hetedik részben: Imé az űz fogad méhébe és űl fiat, és hivattatik az ő neve Emánuelnek. Es az űnt Lukácznak historjája űrént, első és második részben.

Es hogy ugyan azon lőtt az egész világnak büneiért elég tévő áldozat: Efa. 53. Mindnyaiunknak álnokságát őréa veté az Vr. Es, Ioan. 1. Ihon az Istennek báránya à ki el vébi ez világnak bűnét. 2. Cor. 5. vers. 15. mindenekért meg holt.

Ismét, hogy harmad nap fel támadván az halálból, igasságot hozot, mely Istenelőt nekünk tulajdonítatik Rom. 4. Adattatot halálra az mi bűneinkért és fel támadot az mi igazulásunkért.

Ismét, hogy fel ment az menyégbe, és üle az Atya Istennek jobiára, és hog el jövendő itélni eleveneket egyenlőképen és holtakat, az Apostoli Crédo szerint; és az Angyaloknak bizonság tétele szerint. Act. 1. Ecképen jö el, az miképen látatok öt fel menni az égbe.

V. AZ MEG IGAZVLASROL

ES mivel hogy szükség volt, az Isten Fiának az egész világnak bűneiért adattatni és meg törettetni, azt taníttuk és hiszünk, hogy az emberek semminémű magok erejével, sem czelekedeteckel, az Istent megh nem engeštelhetik, igasságot sem nyerhetnek, mely az Isten ítéletiben meg álhas-

son: Hanem ingyen igazittatnak meg, az ő érdemek nélkül, ha az bűnt megh utalván, hisznek az Christusban, hogy eggyetlenegy áldozattyával, mely az köröztván lőt, az Atya Isten meg engefteltetöt mindeneknek, valakik ez közbenjáróban való bizodalomokkal az Atyának irgalmasságához folyamodnak.

Az kiknek azért ez hitök vagyon, vgyan azoknak bűnök boczánattya vagyon, és igazaknak tartattatnak. Rom: 3. mindenek vétkeztenek, és bükölkednek Isten diczőséghe nélkül: Meg igazittatnak pedig ingyen, Isten kegyelméből az Iesus Christusban lőt valtság által. Kit az Isten rendelt, engeftelő áldozatul az ő vérében való hitnek általa &c.

VI. AZ HITRŐL:

AZ hit pedig, mellyel ily nag jó téteményeket meg fogūk, nem valami emberi czelekedet, és nem csak esméret, mely még az Istentelenekben is és az ördögökben lehet, hanem az b. Léleknek ajandéka. Mellyet hogy meg nyerhessönk, az Egyházi szolgálát fereztetet: melyben zengedez az Euangéliomnak, tística tudománya, és az bentségek ki szolgáltnak. Mert ez Egyházi szolgálát által, az bents Lélek hathato az halgatókban, az kik nem tusakodnak ellene, hanem engednek az Egyházi szolgáltnak. Az bents Pálnak amaz monda

dáfa szerint Rom: 10. Az hit hallásból vagy on, az hallás pedig Isten igéje által.

VII. AZ IO CZELEKEDÉ-

TEKRŐL.

NEM vgy tanittjuk mindazáltal az hitet, mint ha az jó czelekedeteket nem kellene czelekedni. Mert az hívőknek szükséges az jó lelki isméret, melynek ninczen helye azokban, az kik az Isten paranczolatya ellen, fántfándékkal kedyeznek és ellene nem tusakodnak az ő gonoz kívánságoknak. Mert adófok vagyunk nem az testnek, hogy test szerint éllyünk, az mint Rom: 8. irván, vagy on: hanem meg szabadittátván az ördögnek orfágától, és által vitettetvén az Istennek orfágában, immár ennek az Vrnak köl szolgálunk, az az, az ő akarattyának köl engednünk.

De azt tanittjuk, hogy ez uy engedelmességben nem köl biznunk, mintha az által erdemlenők bűneinknek boczanattyat, az igazfágot, és az örök életet Isten előtt: mert nyilván való az Vrnak mondása, Luc. 17. midőn meg czelekedendetek mindeneket, mellyek néktök paranczoltattak, ezt mondgyátok, ha szontalan szolgálunk. &c. Es Eph. 2. Kegyelemből tartattatok meg hitnek általa, és ez nem titőletek vagy on: Isten ajandé-

ka.

ka. Nem az czelekedetekből, hogy senki ne diczedgyék.

VIII. AZ ECCLESIIAROL.

EZT tanittjuk és hívbük, hogy egy volt csak az közönséges Anyaszentegyház világ kezdetitől fogva, és megh maradt mindenkoron, és meg maradandó mind örökre: Iollehet néha sok tevelgyéseckel meg homályosodik. Es ezt vallyuk, hogy az, sem helyhöz, sem semélyekhöz, sem emberektől bereztetet törvényekhöz nem köttettetöt, hanem csak az Isten igéiéhöz, és az Szentiségekhez, amaz mondás berént. Ioha. 10. az én juhaim az én bómat halgattak. Az miképen az Atya Istenis paranczolta Psal. 2. Czokolgassátok az Fiat. Es, Matth. 17. ötet halgassátok. Sz. Iánosnális Cap. 14. Christus Vrunk ezt mongya: Ha ki beret engemet, az én bebedemet megtartya, az én Atyámis bereti azt, és ahoz megyünk, és annál maradunk.

Noha pedig az Ecclesiia testében és iofágjban, külső Hatalmafság alá vettetet, mindazonáltal az Religióban, más egyéb Feiet nem esmér senkit, hanem csak CHRISTVST. Eph. 1. Colof. 1. Mert nem Mestereket és Vrakat, hanem bologákat, álatot Isten az Ecclesiának közepötte, az kik bologálnak néki az ighével és az bentségeckel. Elég
anna-

annakokáért, ha az Ecclesiában mindenűt tífra tudomány és az fentsegeckel igazán való élés vágyon, ha fíntén az emberi fokásokban valami külömbség vagyonis. Es jollehet, azok végképen az igaz Ecclesia, az kik bizonyyal fentek és igazak, és fent Lélektől birattatnak az ighé által; mindazonáltal gonosokis vadnak ez gyűlelközetben, külső tagai, az Ecclesiának, az kik neminémű módon egyet értnek az tudományban és az fentsegeckel való élésben. 2. Tim. 2. Az nagy házban nem csak arany és ezüst edények vadnak, hanem fa és czerép edényekis. Annakokaért az fent Lélek hathato még az Istentelen Egyházi foglalknak foglalatlyok által is, ha meg nem vesztegetik az ighét és az Szentsegeket; mint az ludásnak foglalatlya fokaknak használt.

IX. AZ KEREZTSEGRŐL.

EZT tanittyuk és ily értelemben vagyunk, hogy az emberek az kereszttség által, akár kisdedek, akár öregek köröztelteffenek megh, az Ecclesiába fogadtatnak bé, és nyerik bűnöknek boczánattyát, és igazán meg tisztulnak: nem úgy mintha semmi bűn nem maradna az meg keresztelketteknel, hanem hogy az, nekik nem tulajdonittatik, csak hogy az bűnnek gyűlöséghe és az Christusban való hit

B

légyen

légyen nálók; az ígérteſzerént: Az ki hiend és megh
kereſtelkedéndik, idvözül:

X. AZ VR VACZORAIAROL.

AZ Vr vaczorájában, ezt tanittjuk és hiſſük,
hogy az Eccleſia véſi az Vrnak valóſágos teſtét,
és vérét, mely az ſüztül ſületet, és az kereztſán
ſenvedet, mert ezt mongya az Vr: Ez az én te-
ſtem, mely ti érettetek adatik, &c. Es az egy kö-
zönſéges Vaczorát, akar mely innep napon ki ſol-
gáltatván, nyujtyuk mindennek külön külön avág
töbбекnek, kik az Pap elöt hitekrel valláſt tévén,
eleteknek jobbitáſát ígérík, és vigasztaláſt kérnek,
absolutiót, és hiteknek meg erőſſítéſére, az böczü-
letes ſentſéggel való éléſt. Mert paranczollja
az mennek feldnek Vra, az egész ſentſéghez való
éléſt: és ez paranczolatot mindeneknek adgya.
ſent Pális az egész Corinthusbéli Eccleſiának az
egész ſentſéggel való éléſt commendállja.

XI. AZ GYONASROLI

AZ külön való Gyonáſt, három okokért, vgyan
meg tartjuk: Előſör, hogy az tudatlanok ker-
dezteſſenek és tanittatſanak. Másodszor, hogy az
kiknek lelkek iſméretiben kiválképen való hábor-
gáſok vagon, kiválképen való vigasztaláſtis vegie-
nek

nek az Isten igéjéből: Harmadszor, hogy minde-
nek külön külön absolváltassanak.

XII. AZ POENITENTIA ROL.

TOVÁBBÁ büntelen emlekezünk az Pœnitentiá-
nak tudományáról, mely nélkül az Ecclesiában sem
mehet bé valaki, és bé menvén sem maradhat meg
benne. Es ez áll, először, töredelmességből: mi-
koron az fivéek illetetnek az Isten haragjától, és
az örök halált erözik, az Istennek törvénye ki je-
lenthén az bűneket. Másodszor, hitből: midőn,
az Euangélium előnkbe adván az Christusnak ér-
demét és elégtételét, az fivéek az rettegésekből fel-
emeltetnek az Attia Isten irgalmasságában való
bizodalom által, mellyet az Christus féréket min-
den pœnitentia tartóknak, és az ő nevében hívők-
nek.

XIII. AZ SZENTSEGEKKEL VALO ELESRL.

ILY értelemben vagyunk, hogy az fentsegek,
nem csak azért fereztettenek Christustól, hogy vá-
lastást tegyenek az keresztyén, és nem keresztyén
közöt, hanem inkább hogy az Isten hozzánk való
akarattyának pöczéti legyenek, mellyek azért a-
dattanak előnkbe, hogy ez Isteni fõvetségek által
mindenekben külön külön hit támadgyon és eref-
sedgyék.

sedgyék. Hogyha azért jelen nem lében az hit, mely az Istennek bővefégit és igéretit meg fogja, hiában valo az bentségeckel valo élés, sőt itéletre fordulnak, az bents Pál tanubizonfága bérésnt.

*Az egyházi
szolgákról*

XIV. AZ EGYHAZI SZOL- GAKROL.

ILY értelemben vagyunk, hogy senkinek nem szabad közönséges tanításnak titfiben járni, és az Ecclesiában az bentségeket ki bszgáltatni, hanem ha ki törvény bérésnt hivattatott az Ecclesiátul, és az hü, tudos, ez az Isten igéjének az elöt megh próbáltatott bszgaitul, javaltatott és az rendre fel vétettetöt lejénd, az réghi Ecclesiának bókása bérésnt. Actor: 1. Lib. 1. Epist: Cypriani Epist: 4.

XV. AZ CEREMONIAKROL.

AZ Cérémoniákat az Ecclesiában megtartjuk, és megtartandóknak itellyük lenni, az mellyek ékesítik az Egyházi bszgálatot, és jó lelki esmérettel megtartathatnak. Az mineműek, bizonyos innepek, eneknek, bents írásnak olvasási, és az Vrvaczorájának ki bszgáltatása mellé adatott imatságok. Ismét, az Egyházi bszgáknak kiválképen való ruhazattyok, és több sokak: az mellyeket noha bűnnékül el hagyhatnak, az igazán és jól rendeltetet Ecclesiákban, mindazon által, mivel hogy

ékösítik

ékösítik az Egyházi foglalatot, azokat forgalmaz-
toson meg tartjuk.

XVI. AZ POLGARI TARSASAG- HOZ VALO DOLGOKROL.

AZ tist viseléseknek rendit, törvény tételeket,
egy más Ióágnak tulaydontságát, törvény férént
valo adást, vétést, és egyebeket, mellyek az igaz-
ságghal egyeznek, javallyuk, mint Istennek jó ren-
delést, mellyeket az Evangéliom nem csak nem
javal, de inkább erősít, és paranczollya hogy nagy
tistességben tartassanak Isten férént.

XVII. AZ HAZASSAGROL.

 Oly értelemben vagyunk hogy az hazasság-
is Istennek rendelése, és annakokaért kar-
hoztatván imit amor valo bujalkodásokat, az il-
lendő embereknek meg köl házafodniok, ha fű-
zességnek ajándéka ninczen nálók : mert az paráz-
náknak nintsen rébek az Istennek orfágában.

XVIII. AZ HALOTTAKNAK FEL TA- MADASAROL.

AZ halottaknak fel támadása, igazaknak és ha-
missaknak, az ítéletnek napján, hogy követ-
közendő, bizonyossan állattyuk, az melyben az hi-

B ;

vek

vek öröcké valo jutalmat, az Istentelenek öröcké
valo büntetést nyerne.

XIX. AZ SZABAD AKARAT- ROL.

HOGY szabad akarat löt légyen az első bű-
leinkben az eset elöt, állatryuk; mint az
Angyaloknak, kik el nem estenek, hogy mégh va-
gyon: de az eset után elvesztették az szabadlágot,
mint egyéb ajándekitis az ép természetnek, vgy
hogy csak az külső dolgokban légyen valami sa-
badlágunk az válaftásra; hogy imillyen avagy a-
mollyan finü köntösben öltözzünk, imez avagy a-
maz ételt együnk, tisztességeffen ellyünk, botrán-
kozást eltávoftassunk, és az mi életünket külsőké-
pen, az tizparanczolatnak regulája szerént igazgaf-
suk, jollehet ez az akarat gyakorta és külömb kü-
lömbképen meg bántatik. De az igaz félelmet,
hitöt, Isteni szeretetet és egyebeket véghöz vinni,
ismét, az Evangéliomnak hinni, ninczen az mi
erönkben, amaz mondás szerént: Senki nem is-
méri az Fiut, hanem csak az Atya, és az Atyátis sen-
ki nem, csak az Fiu, és az kinek az Fiu meg akar-
ja jelenteni. Ismét, senki nem jö én hozzám, ha-
nem ha az Atya vonángya azt.

XX. AZ SZENTEKNEK SEGIT- SEGŰL HIVASAROL.

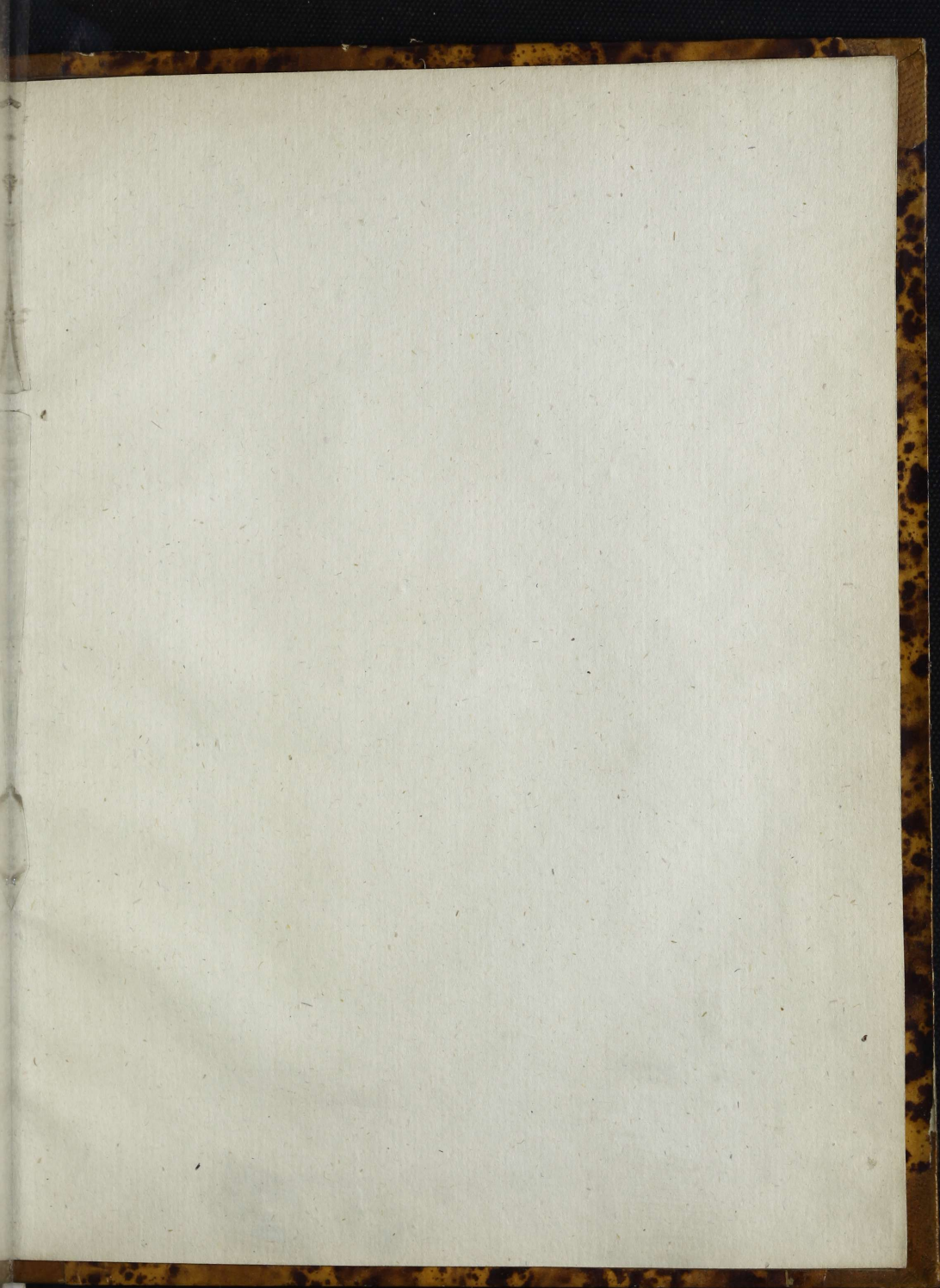
EZ életből ki multsentekeket minden diczé-
tre méltóknak lenni tanittyuk vgyan, ugy-
mint az kik tudományal és sok jeles pél-
dákkal fénlének előttönk. Toyábbá, hogy segit-
ségül hivattassanak, ebben minket meg tilt nem
csak ez, hogy erről Istennek semmi paranczolattya
ninczen, az Anyasentegeyháznakis semmi bizon-
sága: Hanem ezis, hogy az első és második pa-
ranczolatban tiltatunk; ne legyenek tenéked ide-
gen Istenid. Ismét, az te Vradnak Istenednek ne-
vét, héában fel ne vegyed, mert az segitsegül valo
hivással miképen az első táblának tífteletivel,
senkinek nem tartozunk, hanem
csak Istennek.

KINEK EGYEDŰL-LEGYEN
DICZÖSEG.

1. 440 / 1.

144074.

